

↳ Nemes Z. Márió

A humanizmus szétszóratása*

Az *Organs & Extasy* a kortárs magyar képzőművészet fiatal generációit képviseli, azokat a szubverzív tendenciákat, melyek a test művészi megjeleníthetőségének válságára mutatnak rá. E művészek számára – a (neo)konceptualista törekvések testszkepszisével szemben – az emberi alak újra releváns téma. Ugyanakkor a test-, illetve emberábrázolás nem a művészet magától értetődő „adottságaként” jelenik meg, hanem egy olyan esztétikai és kultúrtörténeti *problémaként*, mely folyamatos poétikai újradefiniációkat és felülvizsgálatokat igényel. A tárlat ezeknek a kritikai revízióknak a bemutatása, melyeket az is összeköt, hogy a testiség kutatása a testbe vetett szubjektum színrevitelét is feltételezi, vagyis az itt látható munkák az ember érzéki mivoltát nemcsak művészettechnikai kérdésként, hanem – ettől elválaszthatatlanul – egzisztenciális tétellel bíró léhelyzetként vizsgálják.

Ebben a kontextusban a szervek extázisa azt jelenti, hogy a test egyezményes határai immár felbomlottak, az ember szétválaszthatatlanul összekeveredett a gépi, állati, mediális stb. valóságokkal. Az emberi test tehát nem igényelhet magának semmilyen kitüntetett értékstátuszt, „természetessége” és „tisztasága” felfüggesztődött, hiszen nem biztosít többé autentikus hozzáférést se önmagunkhoz, se a világhoz. Az antropológiai paradigmaváltás sürgető feladata, hogy megtaláljuk az esztétikai adaptálódás formáit ehhez az újfajta, hibrid elevenséghez. Az alkalmazkodás egyik módja, állítják a tárlat művészei, az ex-tázis, vagyis az ember önmagán-kívülre-kerülése, hiszen így születhet meg az a poszthumán perspektíva, mely nem tagadja meg a szexust és a nemiséget, csupán felszabadítja az antropocentrikus látásmód bilincsei alól. A szervek továbbra is élveznek és szenvednek, függetlenül attól, milyen testben találhatók, illetve van-e egyáltalán élőlény, amihez hozzátartoznak.

A szervek extázisa nem törli el az embert, hanem maradványformában őrzi meg, összekeverve mindazzal, ami eddig embertelennek számított. Az extázis nem tagad, hanem elfogadja

azt is, ami elpusztítására tör. A kiállított munkák jelentős részében a test érzéki nyomként, illetve konceptuális töredékként jelentkezik, de ez nem egyszerűen az emberi forma iránti gyász kifejeződése, hanem egy olyan életerő kibontakozása, melybe antropomorf és nem-antropomorf képzeleteink egyaránt „beleomlanak”. Szembesülnünk kell vele, hogy itt a dehumanizáció művészeti módszerként érvényesül, ugyanakkor ez nem jelent szükségszerűen antihumanizmust, csupán az ember és a test viszonyrendszerének „felnyitását”, azon esztétikai program elfogadását, hogy igent kell mondanunk önmagunk Más-létére.

Ebből a perspektívából megállapíthatjuk, hogy a világ nagyszerűsége új, poszthumán szépséggel gazdagodott: a mássá-válás extázisával. A mássá-válás lehet állattá, növénné, kővé, géppé, tumorrá alakulás; ezek a metamorfózisok a szubjektum szökésvonalait testesítik meg, az érzéki fantázia olyan formái, melyek nem egyszerűen magánmitológiát építenek, hanem az Én határait próbálják kitégítani illetve összezavarni. A mássá-válás drámájában a szubjektum variációk sorozatára bomlik fel és az emberi testhez hasonlóan csak maradványformában megközelíthető. Mindez komikus és tragikus egyszerre, hiszen az az extázisban nincsenek tiszta minőségek, csupán kevert intenzitások.

Ezért sem állíthatjuk, hogy a tárlat alkotói valamilyen homogén stílus és/vagy ízlésdiktátum mentén dolgoznának. Az extázis a túlzás és az önmeghaladás művészi stratégiája, mely nem egyszerűen valamiféle dekadens képkultúra irányába mutat, hanem a hagyományos esztétikai fogalmak „mutációjára” törekszik. Az *Organs & Extasy* ambivalens költészete a szépség és a rútság közti senkiföldjét népesíti be átmeneti alakzatokkal, miközben pusztá tagadás helyett „szétszórja” a humanizmus művészeti örökségét. A nemi, vallási, politikai, metafizikai ideológiákat kerülő fogalmazásmód zsigeri esztétikával párosul, mely távolról sem reflektálatlan, hiszen intellektuális és retinális hatások egyensúlyára épül. Ugyanakkor ez mégis a mássá-válás állapota, amikor még nem tudjuk, hogy temetni vagy ünnepelni kell a régi rendet, tehát inkább engedjük szabadjára a képek extázisát.

*Elhangzott az *Organs & Extasy* című kiállítás megnyitóján, 2012. november 24-én a besztercebányai Stredoslovenská Galériában.